

Kemijärven kaupunki
Tekninen osasto
PL 5
98101 Kemijärvi
tekninen@kemijarvi.fi

LAUSUNTO

19.8.2015

Dnro 727/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Viite: Ilmoitus vireille tulosta 14.7.2015

NUOLIVAARAN TUULIVOIMAPUISTON YLEISKAAVA

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Wpd Finland Oy suunnittelee tuulivoiman rakentamista Nuolivaaran alueelle, joka sijoittuu Kemijärven kaupungin ja Sallan kunnan alueille. Energiantuotantoalue koostuisi enintään 17 voimalasta. Voimaloiden lisäksi alueelle rakennettaisiin tarvittavat yhdystiet, huoltotiet, maakaapelointi ja sähköasema. Sähkönsiirron vaihtoehtoja hankkeeseen liittyvässä YVA-menettelyssä tarkastellaan kolme.

Kemijärven kaupungin puolella kaava-alue on Kemijärven yhteismetsän omistuksessa. Hankevastaava on laatinut maanvuokrasopimuksen Kemijärven yhteismetsän kanssa. Kaava-alueelle ei sijoitu asuintai vapaa-ajanrakennuksia. Lähimmät rakennukset sijaitsevat yli kahden kilometrin etäisyydellä suunnitelluista tuulivoimaloista.

Hanke sijoittuu Sallan ja Hirvasniemen paliskuntien alueelle. Yksi sähkönsiirron vaihtoehtoista ulottuu Pyhä-Kallion paliskunnan puolelle. Poronhoitovuonna 2013–2014 Sallan paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä oli 5300 ja poronmistajia oli 144. Hirvasniemen paliskunnan vastaavat luvut olivat 2300 eloporoa ja poronmistajia oli 66.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa ja maankäyttöhankeissa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinoon asemaa ja alueidenkäyttöisiä edellytyksiä. Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poronhoidon alueidenkäyttöisiä edellytyksiä. Itä-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräykset edellyttävät poronhoidon alueidenkäyttöisten toiminta- ja kehittämis-edellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelus-

sa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa. Näin edellytetään myös työn alla olevassa Itä-Lapin ja Rovaniemen alueen maakuntakaavaluonnoksessa; vahvistuessaan tämä maakuntakaava kumoaa vanhan.

Poroilla on alueella PHL 3 §:n mukainen vapaa laidunnusoikeus maan omistussuhteista riippumatta. Poronhoito on maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankkeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianomaisen paliskunnan kanssa.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitetään Nuolivaaran YVA-menettelyssä, jossa laaditaan erillinen porotalousselvitys. Näitä tietoja on määrä hyödyntää kaavoituksessa.

Tuulipuistohanke sijoittuu Hirvasniemen ja Sallan paliskuntien yhteistoiminta-alueelle. Alueet porot käsitellään yhteisesti ja alueen lähellä sijaitsee paliskuntien yhteinen, vasta rakennettu, Satjanan erotusaita. Sallan paliskunnan porojen keväinen kulkureitti Vuotoksen alueen vasonta- ja kesälaidunalueille kulkee näiden alueiden kautta. Nämä kesäalueet puolestaan ovat molemmille paliskunnille tärkeitä. Tästä kertoo osaltaan se, että alueen vasat ovat tutkitusti hyväkuntoisia ja kookkaita. Syksyllä porot palaavat alueen kautta takaisin Sallan paliskunnan puolelle. On vaikea täysin varmasti arvioida tuulivoimala-alueen vaikutuksia porojen käytökseen. Tuulivoimalat voivat ohjata Hirvasniemen paliskunnan poroja Sallan paliskunnan alueelle tai päinvastoin. Porojen hakeminen naapuripaliskunnan alueelta lisää pronomistajien työtä ja kustannuksia.

Hankkeesta aiheutuu siten sekä suoria laidunten menetyksiä, että mahdollisesti luontaisen kulkureitin rikkoutuminen. Alue on tällä hetkellä rauhallinen, siellä ei ole asutusta, eikä teitä. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Jos porot siirtyvät tai hajaantuvat rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä epätasaista laidunten kulumista muissa osissa paliskuntaa. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu sekä mahdollisesti poronhoidon rakenteiden siirtäminen aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle.

Tuulipuistohankkeen vaikutukset paliskunnan poronhoidon kannalta eivät koostu pelkästään suorasta laidunalan menetyksestä, vaan todennäköisesti vielä merkittävämpi vaikutus tulee, jos porojen vakiin-

tunut kulkureitti muuttuu pysyvästi ja tällä hetkellä rauhallinen alue häiriintyy. Se, miten porot tulevat jatkossa kulkemaan, ja sopeutuvatko ne voimaloista aiheutuvaan häiriöön, jää nähtäväksi jos hanke etenee.

Nuolivaaran YVA-ohjelman mukaan vaikutukset poronhoidon kannalta tullaan selvittämään varsin monipuolisesti. Porotalousvaikutusten arvioinniksi laaditaan erillisselvitys. YVA-menettelyä varten on perustettu seurantaryhmä, johon on kutsuttu asianosaiset paliskunnat, sekä Paliskuntain yhdistyksen edustaja. Tämä on hyvä tapa varmistaa poronhoitolain velvoitteet ja YVA-lain osallistumiselle ja tiedonsaannille asetetut tavoitteet. Tuulipuistojen vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon ei ole vielä täysin kattavaa tietoa olemassa ja toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoida. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja tarvittaessa korvata. Näitä varten olisi tärkeää varmistaa yhtiön ja paliskuntien välinen yhteydenpito YVA-menettelyn päätyttyäkin esimerkiksi perustamalla vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä.

Poronhoitolain 53 §:n neuvottelut on suunniteltu pidettäväksi syksyllä 2015. Neuvottelun ajankohta olisi hyvä järjestää siten, että tilaisuudessa tuodaan olennaista tietoa kaavoitusprosessiin. Neuvotteluisa tulisi olla myös aidosti mahdollista keskustella hankkeen toteutuksesta sekä tähän liittyvistä haittojen lieventämis- ja korvaustoiminpiteistä. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskuntien poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä).

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Kaavoilla porotalouden toimintaedellytyksiä voi turvata esimerkiksi seuraavanlaisella kaavamääräyksellä: *”Alueen suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset”*. Kaavamääräystä on kuitenkin syytä avata kaavaselostuksessa, jotta ymmärretään mitä toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaaminen tässä tapauksessa tuulivoimayhtiöltä edellyttää. Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa käytännössä yhtiön ja paliskuntien välisen yhteistyön jatkamista, vaikutusten seuranta ja laidunalan menetyksen sekä muiden haittojen korvaamista paliskunnalle täysimääräisesti.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao